

Ed D'Angelo. Barbarians at the gates of the public library : how postmodern consumer capitalism threatens democracy, civil education and the public good. Duluth, Minn. : Library Juice Press, 2006. 127 str. ISBN 0-9778617-1-6

Uvijek kada se želi raspravljati o pitanjima koja dotiču problematiku “zajedničkog dobra”, dobra koje pripada ili bi trebalo jednako pripadati svim slojevima društva, knjižničari bi se, po prirodi svoje struke, trebali osjetiti pozvanim da budu predvodnici rasprava o pitanjima preuzimanja društvene odgovornosti i socijalnog aktivizma, odnosno važnosti sudjelovanja u procesima osnaživanja i poticanja javne debate. Prepoznavanje političkog konteksta knjižničarskoga i informacijskog posla za funkcionalno i održivo civilno društvo od iznimne je važnosti baš kao i razumijevanje socijalnog utemeljenja knjižničarske struke koja nije izuzeta od rizika koju donosi postmoderni potrošački kapitalizam. Iz toga razloga podizanje građanske svijesti o problematici koja se dotiče globalne ekonomije, slobodnog tržišta i konzumerizma postaje nezaobilazno, budući da se dotiče naše svakodnevice, našeg morala, baš kao i obavljanja stručnih zadataka u promijenjenom, globalnom kontekstu.

Čitanje nedavno objavljene knjige američkog autora Eda D'Angela nudi prigodu za temeljito upoznavanje i nedvosmisleno razumijevanje zbog čega je uloga knjižničara kao “čuvara kapije” i kritičara danas gotovo iščezla, izgubila svoje uporište kroz procese tranzicije k postindustrijskom dobu, razumijevanje zbog čega “budućnost knjižničarstva” – knjižničarstva za digitalno doba – ne bi smjela biti prepuštena u ruke drugima i na taj način svedena na puko institucionalno upravljanje i vještine usluživanja korisnika. Da je uloga knjižničara kao “čuvara kapije” i kritičara izgubljena, D'Angelo u svojoj knjizi jasno potcrtava, pozivajući nas da se suočimo s opasnostima i izazovima koji danas stoje pred knjižničarskom strukom. Ukoliko knjižničari ne žele biti u potpunosti uklonjeni iz knjižnica, demokratizacijskih središta “informacijskog društva”, onda je upravo od iznimne važnosti uspostavljanje i oživljavanje kritičkog knjižničarstva kao dijela našeg udjela u obrani prava na pristup informaciji i znanju. Ako zanemarimo poslanje knjižničara da jamče korištenje informacija kao ekonomsko, socijalno i kulturno pravo građana i ako će “javne knjižnice biti upravljane kao korporacijski lanci knjižara”, kako ćemo onda moći povjerovati inkluzivističkoj retorici o “društvu znanja” ako tri osnovna potpornja na kojima opstoji ustanova javne knjižnice: demokracija, obrazovanje građana i javno dobro, erodiraju do zabave, konzumerizma i karnevalizacije javne sfere.

Knjižničarstvo je ukorijenjeno u uzoru o zajedničkom korištenju znanja, tradiciji koja je u opreci sa zamisli o obrazovanju promatranom kao djelatnost u

službi privatnoga, tržišnog interesa. Postojane debate o tranziciji zemalja Jugoistočne Europe ka globalnoj ekonomiji i njenim inkluzivnim, demokratskim, tržišno orijentiranim ciljevima, učestalo zaobilaze ključna pitanja o slobodnom pristupu informacijama, javnom prostoru i zajedničkom korištenju, vrijednostima na kojima bi trebalo počivati “informacijsko društvo”. Ed D’Angelo nas podsjeća kako je “ekonomski liberalizam” dvadesetog stoljeća dokinuo zahtjeve o služenju javnom dobru, naglašavajući činjenicu kako je barbarska snaga globalnog tehnokapitala oblikovala svije(s)t potrošačkog spektakla koji je bliži rimskom cirkusu nego grčkom kazalištu.

U takvom svijetu, trezvene i zauzete riječi autora čiji glas odaje, ne samo učenost, nego i predanost namjeri da se čitatelj izazove na kritičko promišljanje o kulturnom nihilizmu današnjice, nude nam mogućnost da pratimo i razumijemo povijesne razloge propadanja ideje javnog dobra, pomažući nam da prihvatimo razloge zbog kojih je potrebno razvijati kritičke stavove među knjižničarima, studentima, aktivistima nevladinog sektora, građanima uopće, budući da smo svi zajedno odgovorni za očuvanje informacijskog dobra, ne samo kao dijela naše stručne obveze i zadaće, nego kao prihvaćanje činjenice da je podizanje svijesti o važnosti zajedničkog korištenja znanja jednako zajedničkom korištenju sloboda.

Zbog toga pitati se “zašto čitati knjigu Eda D’Angela?”, ili čak, “zbog čega je prevoditi?”, može biti jasno već iz samog pogleda na privlačan naslov knjige koja na prvi pogled obećava trenutke priznavanja, uvažavanja i podsjećanja zbog čega su nas učili kako poraziti barbare na dverima civilizacije. Ona nas i prisjeća da je obrazovanje od presudne važnosti ukoliko ne želimo da tržište oblikuje našu kulturu, već ozbiljno nagriženu totalitarizmom informacijske ekonomije koja je navodno u stanju opravdati svoja nastojanja da zastupa slobode u informacijskom društvu (prostoru).

Poratnom postkomunističkom društvu, kakvo je bosanskohercegovačko, ova knjiga može pomoći da shvati da se moderni barbari (poput onih koji su zapalili i uništili Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku BiH) danas kriju iza postmodernih kostima, ili kako to D’Angelo objašnjava iza pojma “infotainment telesektora” (sektora informacijske zabave na daljinu), koji ugrožava naše ideje i naš moral i mijenja naše navike i ponašanje, ne na agresivan, osvajački način, nego pukom indiferentnošću prema pitanjima o budućnosti javnoga, zajedničkog dobra na kojem bi knjižnice i knjižničari i dalje, ponosno da stoje.

Ed D’Angelo je zasigurno jedan od onih hrabrih autora čije se pisanje i etika suprotstavljaju i odupiru neoliberalnom, tržišnom populizmu, čija politička kultura omogućuje odgovorno i predano promišljanje o temeljnim problemima knjižničarstva, pa iz toga razloga prevodenje njegovoga posljednjeg djela može biti poticajno, ne samo za knjižničare, nego sve one koji su počeli nazirati i prepoznavati da izgradnja demokracije i civilnog društva ima mnogo više veze s obrazovanjem, nego slobodnim tržištem.

Mario Hibert